

Meer met zelfbeheer



Groen moet je Doen!

En andere manieren om de stad nog mooier te maken

Inhoudsopgave

1.	Wat is zelfbeheer?	3
2.	Waarom zelfbeheer?	4
3.	Drie vormen van zelfbeheer	5
3.1	Zelfbeheer zonder contract	5
3.2	Zelfbeheer met contract	9
3.3	Medebeheer	11

1. Wat is zelfbeheer?

Wilt u ook meebeslissen over uw omgeving? Dat kan; door middel van zelfbeheer.

Bij zelfbeheer zorgen bewoners zelf voor een stukje van hun omgeving, dat wel voor iedereen toegankelijk blijft. Dat kan groen zijn, zoals het onderhouden van een stuk park of het aanleggen van een geveltuintje. Maar ook voor pleintjes of speelplaatsjes bestaan er zelfbeheerafspraken. De gemeente helpt hierbij. Met tips voor onderhoud, maar ook door materiaal en gereedschap beschikbaar te stellen.

Zelfbeheer sluit goed aan bij de uitwerking van het Groenstructuurplan. Het Groenstructuurplan moet ervoor zorgen dat het groen in en om stad met elkaar verbonden wordt. De komende jaren wordt het plan voor elke wijk apart uitgewerkt in wijkgroenplannen, graag samen met u!

Meer informatie over verschillende vormen van zelfbeheer én heel veel tips vindt u op de website www.utrecht.nl/groenmoetjedoen



Samenwerken in de straat is een leuke manier om in contact te komen met andere buurtbewoners.

2. Waarom zelfbeheer?

Uw mening telt

Als u actief betrokken bent bij uw woonomgeving, kunt u meebepalen hoe die eruit komt te zien. Meer groen, een speelplek voor uw kinderen, minder zwerfvuil? U zorgt samen voor een openbare ruimte die past bij uw wensen.

Natuur dichtbij

Bomen, struiken en vaste planten brengen sfeer en zijn uitnodigend voor onder andere vogels, vlinders en kleine zoogdieren. Groene straten zorgen samen met de bestaande natuur voor een netwerk van natuurlijke verbindingen, in de stad en naar buiten.

Gezond in beweging

Een uurtje onkruid wieden in het plantsoen of het zomerklaar maken van een spetterbadje zorgt niet alleen voor de nodige beweging, maar werkt ook ontspannend en vermindert stress. Bovendien zuivert een gevarieerde beplanting van bomen, struiken en gevelgroen de lucht en vangt het fijnstof af.



3. Drie vormen van zelfbeheer

U kunt op drie manieren aan zelfbeheer doen. Soms heeft u helemaal geen toestemming nodig van de gemeente om uw straat iets groener te maken. In paragraaf 3.1 leest u in welke gevallen dat geldt. Paragraaf 3.2 beschrijft de vormen van zelfbeheer waarvoor u een contract nodig heeft. Tot slot is er nog de bijzondere vorm waarbij u nauw samenwerkt met de gemeente. Dit wordt besproken in paragraaf 3.3.

3.1. Zelfbeheer zonder contract

Voor geveltuinen, boomspiegels en plantenbakken heeft u geen toestemming van de gemeente nodig. U kunt zo aan de slag, mits u zich aan bepaalde voorwaarden houdt.

3.1.1 Geveltuin

Een geveltuin is een strook planten tegen de gevel van een woning. Geveltuintjes zijn vooral geschikt in straten waar de huizen geen voortuin hebben. Eén enkele klimplant, stokroos of zonnebloem maakt het straatbeeld al gezelliger, maar meer kan natuurlijk ook. U kiest zelf.

Geveltuinen hebben prettige bijeffecten. Zo zorgt muurbeplanting voor warmte-isolatie in de winter en verkoeling in de zomer. Ook voorkomt gevelgroen dat er graffiti op muren wordt gespoten. En vooral op ooghoogte vangt gevelbeplanting veel fijnstof af.

Aanleggen

- Zorg dat er op de stoep een loopruimte overblijft van minimaal 1.20 meter.
- De geveltuin mag maximaal 45 cm diep zijn: dat is anderhalve stoeptegel van 30x30 cm over de breedte van de gevel van uw woning. De verwijderde tegels blijven eigendom van de gemeente.
- Graaf het zand in de geveltuin minimaal 30 cm uit (max. 45 cm) en vervang het door tuingrond. Als er kabels en leidingen liggen kunt u de tuin verhoogd aanleggen met stapelblokken. Laat straatnaamborden zichtbaar en denk aan het openhouden van de ventilatieroosters van uw woning!
- Laat het uitgegraven zand niet liggen. Lever het in bij het afvalscheidingsstation of bij de wijkpost.
- Plant om overlast te voorkomen geen grote prikkende struiken, bomen of struiken die later bomen worden. Snoei overhangende takken bijtijds.
- U mag geen afrastering aanleggen rondom uw geveltuin.
- De huiseigenaar moet akkoord zijn met de aanleg.
- Als de gemeente werkzaamheden moet verrichten aan kabels en leidingen onder uw geveltuin kunnen zij helaas geen verantwoordelijkheid dragen voor beschadiging of tijdelijke verwijdering.
- U kunt altijd contact opnemen met de wijkopzichter. Hij kan u helpen bij de aanleg en bij eventuele acties als er kabels en leidingen onder uw gevel lopen.





Tips voor inrichting en onderhoud

- Let bij de aanschaf van planten op of uw geveltuintje vooral in de zon of juist in de (half)schaduw ligt. Sommige bloemen bloeien alleen als ze veel zon krijgen, andere doen het juist beter in de schaduw.
- Langs een gevel blijft het vrij droog. Geef de planten daarom regelmatig water.
- Bemest uw geveltuintje af en toe – met natuurlijke mest - en haal dode bladeren van de takken. Dit bevordert de groei.
- Snoei bessenstruiken in de winter of in het vroege voorjaar, nadat de vogels de bessen hebben opgegeten en voordat zij gaan broeden (half maart).
- Probeer de geveltuintje zoveel mogelijk zijn natuurlijke gang te laten gaan.
- Vogels houden van dichte struiken en (nuttige) insecten overwinteren tussen dode blaadjes en takken.

Afwijkende situatie Leidsche Rijn

In Leidsche Rijn liggen geen stoeptegels van 30x30. Hier liggen voornamelijk klinkers van kleiner formaat (20x20 cm), doorgaans gestraat in een ruitverband. Er komen ook klinkers van 20x10 cm voor in keperverband. Als u de klinkers eruit haalt ontstaat een zigzag-vorm waarbinnen de geveltuintje kan worden ingericht. De verwijderde stenen blijven eigendom van de gemeente. Als u een rechte rand langs uw geveltuintje wilt hebben kunt u op de wijkpost de losse klinkers inruilen voor een schuine tegel die de zigzagvorm tussen de klinkers opvult tot een rechte lijn.



3.1.2 Boomspiegels

Een boomspiegel is de ruimte om de voet van een boom. In dit stukje grond mag u zonder toestemming van de gemeente planten zetten. Eenjarigen, bodembedekkers en bollen zijn heel geschikt. In sommige Utrechtse wijken deelt de gemeente eens per jaar bloembollen of plantgoed uit voor de boomspiegels. Informeer hier eens naar bij uw wijkbureau.

Aanleggen

Maak de grond rondom de boom los met een klein harkje. Voorkom beschadiging van de boomwortels. Het is raadzaam geen grond toe te voegen. Als het toch moet, dan mag het maximaal 5 tot 10 cm compostarde zijn. In sommige kwetsbare situaties, bijvoorbeeld wanneer er veel fietsers langsrijden, is het handig om de boomspiegel af te zetten met een stukje gaas van ongeveer 10 cm hoogte.

Tips voor inrichting en onderhoud

- Geef de boomspiegel in droge tijden water, maar overdrijf niet. Planten kunnen 'lui' worden en oppervlakkig gaan wortelen.
- Snoei snelle groeiers op tijd om te voorkomen dat ze bijvoorbeeld voetgangers hinderen.
- Bemest de boomspiegel af en toe – met natuurlijke mest - en haal dode bloemen van de takken weg. Dit bevordert de groei.
- Ruim afgestorven planten in de herfst niet rigoureuus op. Nuttige insecten, zoals lieveheersbeestjes die zich voeden met luizen, overwinteren in dode plantendelen.

3.1.3 Plantenbakken

Plantenbakken kunnen een straat veel aantrekkelijker maken. Als u uw straat wilt opfleuren met plantenbakken, dan kunt u in overleg met uw bureu een aanvraag doen bij het wijkbureau. Uw aanvraag wordt ingewilligd als er voldoende ruimte is en er geen andere bezwaren zijn.

Geef de planten op zonnige dagen regelmatig water en snoei grotere struiken of dode takken op tijd. Veel plantenbakverzorgers vullen de plantenbakken zelf bij met planten, maar de gemeente kan hier ook financiële ondersteuning bieden.



3.2 Zelfbeheer met contract

Wanneer u het beheer van een groter stuk groen overneemt van de gemeente, brengt dat meer organisatie met zich mee. Van tevoren is een goed plan nodig, opgesteld met behulp van experts. Daarnaast is het belangrijk om met omwonenden te overleggen en goed na te denken over het onderhoud. Alle afspraken worden vastgelegd in een contract met de gemeente. Voorbeelden van deze vorm van zelfbeheer zijn: buurtuinen, stoeptuinen en spetterbadjes

3.2.1 Buurttuin

Een buurttuin is een (groter) stuk openbaar groen dat door bewoners als tuin wordt ingericht en onderhouden. Voorbeelden van bestaande buurttuinen zijn de Springertuin in Zuilen en de Bikkershof in Noordoost.

3.2.2 Stoeptuinen

Bij hele brede stoepen zijn soms aan de straatkant perkjes aangelegd, de zogenaamde stoeptuinen. In overleg met de gemeente kunnen bewoners het onderhoud van zo'n stoeptuin op zich nemen. Als uw stoep breed genoeg is, kunt u ook een nieuw aan te leggen stoeptuin aanvragen.

3.2.3 Spetterbadjes

De spetterbadjes, die verspreid over de stad in de zomer verkoeling brengen, worden ook door bewoners beheerd. De gemeente controleert deze één keer per jaar aan het begin van het seizoen, rond april. Als het nodig is, maakt de gemeente de badjes dan ook schoon. Verder zorgen omwonenden voor het beheer en zien erop toe dat iedereen op een goede manier van de badjes gebruik maakt.



Opstellen plan

Zijn er al bewoners actief in uw woonomgeving? Dan kunt u zich aansluiten bij de bestaande initiatieven. Heeft u een nieuw idee? Zoek enthousiaste bewoners in uw buurt op en maak samen een plan. De gebiedsmanager in uw wijk en de Utrechtse Milieupunten kunnen u hierbij adviseren.

Bel het Klantcontactcentrum voor meer informatie over de juiste contactpersoon in uw situatie. Op de website www.utrecht.nl/groenmoetjedoen vindt u een standaard aanvraagformulier. Deze kunt u ook bij het wijkbureau ophalen.

Contract

Als u een plan heeft ingediend, gaat de gemeente in overleg met u kijken of het uitvoerbaar is. In de meeste gevallen zal dat geen probleem zijn. Maar als u bijvoorbeeld een ecologisch kwetsbaar stuk groen heeft uitgekozen, kan het betekenen dat er extra afspraken nodig zijn over wat er kan en wat niet. Zodra de afspraken helder zijn, sluit de gemeente een contract met u af om deze afspraken vast te leggen.

Ondersteuning bij uitvoering

Ook bij de uitvoering van uw plan kunt u ondersteuning krijgen van de gemeente. De gemeente kan:

- plantmaterialen en tuinaarde leveren
- (niet-elektrische) gereedschappen uitlenen voor schoonmaken of tuinieren
- adviseren over beheer of inrichting
- hulp bieden bij schoonmaakacties
- snoei- of ander afval ophalen
- een financiële bijdrage geven vanuit het Leefbaarheidsbudget. Zo'n bijdrage kunt u aanvragen bij het wijkbureau.

3.3 Medebeheer

In bijzondere gevallen verdelen bewoners en de gemeente de taken en verantwoordelijkheden voor een (groter) deel van de openbare ruimte, zoals boomgaarden, (ecologische) groengebieden of (delen van) parken. Soms vallen ook speelpleinen en binnenterreinen tussen woningen onder deze categorie van zelfbeheer, die ook wel medebeheer wordt genoemd.

Voorbeelden van medebeheer zijn Park Bloeyendael in Oost en de Kersentuin in Leidsche Rijn. Bewonersorganisaties bedenken, bespreken en beslissen samen met de gemeente hoe het terrein eruit moet zien en welk beheer het beste is. Vaak zijn bij deze vorm van zelfbeheer bewoners betrokken die zeer deskundig zijn op het gebied van ecologisch beheer of met een grote cultuurhistorische kennis.

Plan, contract en ondersteuning bij uitvoering

Voor medebeheer geldt in grote lijnen dezelfde procedure als voor het overnemen van het beheer. Zie hiervoor paragraaf 3.2.

Colofon

Uitgave

Gemeente Utrecht,
Stadswerken

Tekst

Gemeente Utrecht i.s.m. de Milieupunten

Vormgeving

Desiree Meulemans, Utrecht

Drukwerk

Opmeer Drukkerij, Den Haag

Datum

Mei 2008

Informatie

Bel voor al uw zelfbeheervragen en contactgegevens naar het Klantcontactcentrum, tel. **030 – 286 00 00**.

Kijk op de website: www.utrecht.nl/groenmoetjedoen voor telefoonnummers van de Milieupunten en overige informatie.